

наступної самореалізації, самопізнання, саморозвитку та самовдосконалення, що і є одним із основних механізмів соціалізації особистості.

Список використаних джерел:

1. Артпедагогика и арттерапия в специальном образовании: Учеб. пдля студ.сред. и высш.пед.учеб.заведений / Е.А. Медведева, И.Ю. Левченко, Л.Н. Комиссарова, Т.А. Добровольская. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – С. 27-28.
2. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За заг. ред. проф. І.Д. Звереві. – Київ, Сімферополь: Універсум, 2012. – С. 79-80.
3. Словарь психолога – практика / Сост. С.Ю. Головин. – 2-е узд., перераб. и доп. – Мн.: Харвест, 2001. – С. 227-230.
4. Хіля А.В. Подорож країною «Якія»: Виховання ціннісного ставлення до життяу дітей (дітей з функціональними обмеженнями, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування та дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах) через компонент «Я – особистість» засобами арт-терапії / А.В. Хіля., за ред. Деркач О.О. – Вінниця, 2015. – 40 с.

Чжоу Ц.

аспірант,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

ВИХОВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ ЯК ПРЕДМЕТ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Проблема духовності є важливою для будь-якого суспільства і в будь-який час. Вона може бути пов'язана як зі зниженням, так і з підвищенням активності духовного саморозвитку, зростанням чи нівелюванням духовних потреб, зміною засобів і шляхів збагачення духовного досвіду особистості тощо. Наразі актуалізація досліджень духовної культури частково пов'язана з напруженістю економічної, політичної та соціальної ситуації в Україні. В цих умовах особливо важливо не лише залишитися людиною, не «опуститися», але й духовно розвиватися та самоудосконалюватися, використовувати здобутки попередніх поколінь, показані у мистецьких творах, літературі, філософських положеннях і релігійних ідеях, зберігати та поширювати їх, а також створювати нові надбання, перетворювати себе і світ навколо.

Слід відзначити, що «Концепцією гуманітарного розвитку України на період до 2020 року» питання виховання духовної культури в Україні визнано одним із пріоритетів державної політики. Це підкреслює важливість використання потенціалу різних соціальних інститутів – сім'ї, навчальних закладів, громадських і релігійних організацій з метою організації розвивальної роботи з молоддю. Зауважимо, що порушене питання в руслі нашого дослідження ми розглядаємо з урахуванням низки аспектів, зокрема, особливостей виразників духовної культури – студентів, а також середовища, де відбувається процес їх особистісного та професійного становлення, – університету. Вважаємо за доцільне означити їхні суттєві характеристики в руслі виховання духовної культури.

Щодо вибору вікової та соціальної категорії, то слід зазначити, що *студентський вік* виступає значущим етапом у вихованні духовної культури. По-перше, вчені (С. С. Вітвицька, О. І. Климишин, О. В. Шкіренко та ін.) називають низку вікових особливостей молодих людей, які створюють сприятливі умови для їхнього духовного росту. Серед них: активізація самопізнання, самоприйняття та самовдосконалення, формування життєвого самовизначення як внутрішнього механізму духовної активності; посилення емоційної стабільності; підвищення інтересу до моральних проблем (мета, спосіб життя, обов'язки тощо); інтенсивний розвиток самосвідомості, орієнтація на майбутнє й усвідомлення особистої соціальної відповідальності, своєї ролі у його побудові; перехід від пізнання світу до його перетворення; включення до сфери активних інтересів не лише навчання, але й мистецтва, спорту, суспільної діяльності тощо. Цей період характеризується «не просто збільшенням обсягу знань, але й розширенням світогляду особистості, прагненням проникнути в саму суть моральності, зрозуміти найбільш загальні закони поведінки людей і на цій основі виробити власні моральні критерії» [3, с. 15]. Водночас не сформованість у студентів чітких духовно-моральних принципів, переосмислення та становлення ціннісних орієнтацій на фоні недостатнього життєвого досвіду загострюють їхній критицизм і навіть нігілізм. Саме тому в університеті виховна роль навколишніх людей (викладачів, одногрупників, фахівців – виразників майбутньої професії та ін.) залишається ще досить вагомим, що дозволяє організувати процес виховання духовної культури юнаків і дівчат цілеспрямовано. По-друге, в юнацькому віці усвідомлення ролі особистісного росту й збагачення внутрішнього світу, мотивація до самореалізації та творчості досить високі, що дає можливість залучати молодих людей до різних видів соціально значущої діяльності (в тому числі й музично-естетичної), які володіють виховними можливостями та потенціалом для підвищення рівня їхньої духовної культури. Окрім того, студентство, з одного боку, є «предметом освітньої опіки держави та виховно-культурної турботи суспільства»; з іншого – становить «передовий загін молоді», виступає як «інноваційний резерв і потенційна еліта суспільства в цілому, яка акумулює в своїх ідеях потенцію майбутніх політичних, культурних та економічних перетворень у суспільстві» (Л. Лян [4, с. 10]); випускники вишів є не лише «спадкоємцями накопиченої попередніми поколіннями скарбниці досягнень матеріальної і духовної культури, її зберігачами та охоронцями», але й і носіями цієї культури, вони значною мірою визначають рівень духовності суспільного життя (О. С. Пономарьов [5, с. 20]). Таким чином, студенти університетів, виступаючи в повному сенсі молодією елітою суспільства, поступово з виконавців стають ініціаторами та організаторами соціально значущої діяльності, трансляторами духовної культури.

Щодо ролі університету у вихованні духовної культури студентів, то як українськими (В. В. Гнатюк, О. В. Гелета, В. В. Лаппо, М. В. Роганова та ін.), так і закордонними вченими (Н. Доельц, К. Є. Гагаріна, Ю. В. Ляснікова, Е. Дж. Тісделл, Ц. Сіньсін та ін.) вже давно відзначається необхідність активізації культурно-творчої місії вищої школи, відхід від культу спеціаліста в контексті понять «знання» і «пізнання» та висунення на перший план питань підготовки студентів до життя і налагодження міжособистісних відносин.

Вчені називають низку особливостей навчально-виховного середовища університету, що визначають його провідну роль у вихованні духовної культури студентів. Так, М. В. Роганова звертає увагу на активний вплив науки, мистецтва, природничих і гуманітарних наук, що вивчаються у виші, та наявність широкого спектру можливостей самореалізації в навчальній, соціокультурній, професійній сферах університету, сфері міжособистісного спілкування різного рівня – від епізодичного партнерства до ціннісної взаємодії [6, с. 266]. Л. В. Вольнова розглядає вищий навчальний заклад як центр соціальної активності великого міста, який сприяє виникненню міжкультурного діалогу у студентських колективах, де є представники різних культурних страт, національностей та релігій [1, с. 19]. О. І. Іванова робить акцент на естетичному середовищі університету, що розглядається нею як «осередок високої культурно-духовної цінності, що сприяє розвитку духовно-ціннісних якостей майбутніх професіоналів, духовно-морального і науково-творчого потенціалу студентської молоді, прагнення до творення краси у всіх її проявах – почуттях, думках, діях, поведінці, вчинках» [2, с. 18].

Таким чином, *підсумовуючи*, слід підкреслити, що центром виховання духовної культури обов'язково повинні бути навчальні заклади, де зосереджена основна частина молоді. Тут відбувається і накопичення, і обмін духовними цінностями. Відтак перед сучасною педагогічною наукою постає нагальне завдання щодо забезпечення функціонування в університеті цілісної системи виховання духовної культури студентів, яка буде, з одного боку, враховувати вікові особливості і статус, потреби, інтереси та можливості самих студентів, а з іншого боку, максимально посилить та активізує виховний потенціал закладу вищої освіти як наукового, професійного, естетичного, етичного тощо осередку. А організація системи виховних заходів, вивчення предметів соціально-гуманітарного циклу, участь у соціальній діяльності сприятиме гармонійному розвитку молодої людини, формуванню у неї почуття відповідальності, обов'язку, інших чеснот, які підвищують рівень духовної культури.

Список використаних джерел:

1. Вольнова Л. М. Вищий навчальний заклад як центр активності великого міста / Л. М. Вольнова // Сучасні міждисциплінарні дослідження: історія, сьогодення, майбутнє : результати першої заочної міжнар. конф. : зб. наук. праць (24 вересня 2013 р.) / [відп. ред. Приходько М. М., Тонких С. В.]. – К. : Аграр Медіа Груп, 2013. – С. 16-20.
2. Іванова О. І. Виховання духовних якостей студентів засобами естетичного середовища університету : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / О. І. Іванова ; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ, 2012. – 20 с.
3. Коберник Л. О. Ціннісні орієнтації як чинник виникнення та подолання конфліктних форм поведінки в юнацькому віці : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Л. О. Коберник ; Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. – К., 2010. – 20 с.
4. Лян Лин. Условия и факторы формирования ценностных ориентаций студенческой молодежи в изменяющемся обществе (На примере Российской Федерации и Китайской Народной Республики) : дисс. на соиск. ученой степени канд. социол. наук : спец. 22.00.06 «Социология культуры, духовной жизни» / Л. Лин ; Санкт-Петербургский гос. ун-т. – Санкт-Петербург, 2003. – 15 с.

5. Пономарьов О. С. Духовність у системі філософії педагогічної культури / О. С. Пономарьов // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2014. – № 2. – С. 18-26.

6. Роганова М. В. Культурно-виховне середовище вищого навчального закладу як один з чинників виховання духовної культури сучасного студента / М. В. Роганова // Педагогічний дискурс. – 2012. – Вип. 12. – С. 264-267.

Шемякіна О.П.

вчитель,

Криворізька загальноосвітня школа I-III ступенів № 114

КОЛИСКОВА ПІСНЯ ЯК ЗАСІБ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Національно-патріотичне виховання дітей та молоді – це комплексна системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади, громадських організацій, сім'ї, освітніх закладів, інших соціальних інститутів. Патріотичне виховання – складова національного виховання, головною метою якого є становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин [3].

Ефективність патріотичного виховання молодших школярів забезпечується неухильним дотриманням таких провідних принципів: науковості, національної свідомості й українського патріотизму, європеїзму, народності, гуманності й демократизму, природовідповідності, культуровідповідності, працьовитості, самодіяльності, активності й ініціативи учнів, гармонії родинно-громадсько-шкільної педагогічної взаємодії.

Одним із принципів реалізації завдань національно-патріотичного виховання є принцип етнізації. У поняття принципу етнізації вкладено етнічну соціалізацію дитини на основі родинного, культурно-освітнього, економічного, духовного життя й історичного досвіду свого етносу, народу, нації, відповідної виховної роботи у початковій школі. До основних засобів етнізації належать рідна (материнська) мова, традиційна родинно-побутова й громадська культура, національна школа й освіта, національні звичаї, свята, обряди, символи. Фундамент цього принципу закладається в сім'ї, і він повинен бути продовжений у дитсадку та початковій школі. Завдяки реалізації принципу етнізації у молодших школярів етнос має можливість продовжити й розвивати себе в своїх нащадках [4].

Яскравою, дієвою формою у справі національно-патріотичного виховання молодших школярів є знайомство з колисковою піснею. Народну пісню українці вважають душею народу, а колискова пісня є серцем народної пісні.

Ніжний мамин голос, приємні приспівування, повільні магічні рухи, які допомагають дітям поринути у сон, його казку... Ніхто нас ніколи не пригорне, не любитиме так, як мама, єдність матері та дитини у цьому дійстві – дорогоцінні спогади кожної людини.